

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: Rezension über: Jacek Wiesiołowski, Jak poznańska burmistrzowa ze swą krawcową do Rzymu na jubileusz 1500 r. pielgrzymowała, Poznań: Poznańskie Tow. Przyjaciół Nauk, 2010, in: Český časopis historický, 2015, 3, S. 886-887, DOI: 10.15463/rec.1189741423

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

A Langmaierovi by se bývalo vyplatilo číst českou literaturu.

Ivan Hlaváček

Jacek WIESIOŁOWSKI

Jak poznańska burmistrzowa ze swą krawcową do Rzymu na jubileusz 1500 r. pielgrzymowała

Poznań, Poznańskie Towarzystwo
Przyjaciół Nauk 2010, 151 s.,
ISBN 978-83-7654-089-4.

Jacek Wiesiołowski, dlouholetý vědecký pracovník poznańskiego Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, využil svých bohatých zkušeností s rukopisnými fondy historické knihovny na zámku Kórnik u Poznaň (Biblioteka Kórnicka) a s písemnostmi Archivu města Poznaň k sepsání neobvyklé práce z dějin polsko-italských vztahů. Zvolil si téma v polské historiografii částečně objasněné, totiž účast Poláků na Svatém roce 1500 v Římě. Do centra pozornosti však postavil ženu jako typ cestovatele a poutníka, což vzhledem k postavení žen v měšťanské společnosti na přelomu středověku a novověku i se zřetelem k chudobě pramenů nebylo právě jednoduché.

Autor zasadil téma do širších společenských souvislostí, charakterizoval poznaňský patriciát a význam tamního mezinárodního obchodu pro vztahy se vzdálenými zeměmi Evropy; ilustroval je na barvitém příkladu poznaňského měšťana Paola de Promontorio, původem Janovana, který koncem 15. století rozvinul obchod se vzácnými látkami a orientálním kořením od Nizozemí po Černé moře, ale který se v Polsku dostal do vážného majetkového konfliktu s jiným Italem ze San Gimignano. Wiesiołowski shrnul rovněž informace o cestách

poznaňských měšťanů do Říma a Svaté země, odkud se někteří z nich nikdy nevrátili. Do tohoto kontextu vložil svéráznou osobnost poznaňské měšťanky Barbary Kaniny († 1521/1522), bohaté vdovy po tamním purkmistrovi Janu Kaniovi. Její cesta do Říma na přelomu let 1499/1500 není v pramenech detailně popsána, proto se autor pokusil o rekonstrukci této pouti na základě dostupných pramenů, zejména městských knih, a s přihlédnutím k itinerářům jiných poznaňských poutníků.

Z rekonstrukce vyplývá, že zhruba padesátiletá patricijka vyjela z Poznaň někdy v listopadu 1499, a to nikoli obvyklou trasou polských cestovatelů přes Vratislav, Olomouc a Vídeň, nýbrž pravděpodobně přes Lipsko, Norimberk a Augšpurk putovala do Boloně a poté přes Florencii do Říma, kde byla na Vánoce přítomna na zahájení Svatého roku; cestovala na voze s vozkou a s jednou společnicí, která ji doprovázela na koni. Jazyková výbava této malé skupiny není známá, avšak u ženy a vozky z poznaňského kupeckého prostředí lze předpokládat základy němčiny. Jisto je, že v Itálii se k nim přidružil polsko-litevský kněz, který mohl komunikovat s italskými duchovními prostřednictvím latiny. Navíc v Římě pobývalo několik poznaňských duchovních ve službách kardinálů a k dispozici byli rovněž polští studenti na italských univerzitách, kteří návštěvníkům z Rzeczypospolite poskytovali průvodcovské služby. Tato potenciální síť kontaktů vytvářela základnu pro vybavení poutníků nepostradatelnými náležitostmi turistického ruchu. Ačkoli polský kostel či hospic tehdy ještě v Římě nebyl, Wiesiołowski předpokládá, že Poláci mohli někdy využít českého hospice z doby Karla IV. nebo jeho uherského protějšku. Dobu římského pobytu poutnice odhaduje

autor na dva až tři týdny, její návrat do Poznanež předpokládá v polovině února. V porovnání s detailně dochovaným itinerářem české výpravy do severní Itálie v polovině 16. století se jeví tento odhad jako příliš optimistický; spíše lze předpokládat, že zimní cesta přes velkou část Evropy a zvláště přes zasněžené Alpy trvala o něco déle, téměř dva měsíce. V poznaňských pramenech zachytil Wiesiołowski paradoxní dohru pouti do Říma v podobě soudního sporu o způsobu přepravy po Itálii s knězem Václavem, který zámožnou patricijku ve Věčném městě doprovázel. Došlo však také na okázalé projevy zbožnosti, kterou čtyři roky po návratu Barbara Kanina vyjádřila tím, že spolu se svým bratrem, duchovním, zřídila novou kapli při farním kostele v Poznani a pravděpodobně ji vybavila devocionáliemi získanými v Římě.

Náplň pobytu v Římě líčí Wiesiołowski velmi podrobně, jelikož však postrádá konkrétní údaje o itineráři poznaňské měšťanky, vychází pouze z obecného programu poutníků ve Svatém roce 1500. Značná část jeho knihy je proto zaplněna popisem římských chrámů (včetně reprodukcí jejich dobových vyobrazení), s nimi spjatých relikvií, legend a ceremoniálů, od návštěvy hrobu sv. Petra ve vatikánské bazilice, dalších tří hlavních bazilik a jiných kultovních míst až k udělení jubilejních odpustků. O konkrétních projevech, zážitcích a kontaktech cestující ženy s římskými obyvateli či s některými z tisíců zahraničních poutníků prameny bohužel mlčí. Wiesiołowski mohl pouze odhadovat, co z bohaté nabídky náboženských obřadů a poutních atrakcí cestující Polku pravděpodobně zaujalo, ale dál se nedostal.

Přesto napsal knihu, která je pozoruhodným příspěvkem k dějinám cestování do

renesanční Itálie a která odhaluje potenciál inteligentních, emancipovaných žen k účasti na tomto nábožensky motivovaném pohybu. Jacek Wiesiołowski postupoval podobně jako kdysi v české literatuře Josef Janáček, když chtěl odhalit úlohu žen ve společnosti a kultuře renesance; na základě pestré škály tematicky blízkých pramenů a s využitím analogií zasadil jednu reprezentativní ženu – zčásti prokazatelně, zčásti hypoteticky – do dobových souvislostí a pokusil se tak vymezit nejen její sociálně determinované místo, ale i možnosti, jež si mohla ve výjimečných, majetkově privilegiovaných případech otevřít.

Jaroslav Pánek

Raný novověk

Zdeněk HORSKÝ

Koperník a české země. Soubor studií o renesanční kosmologii a nové vědě

Uspořádali a k vydání připravili Vojtěch Hladký – Tomáš Hermann – Iva Lelková. Červený Kostelec, Pavel Mervart 2011, 491 s., ISBN 978-80-87378-87-8.

Zdeněk Horský byl od počátku šedesátých let do náhlé a předčasné smrti roku 1988 velkou a daleko za hranice českých zemí inspirující osobností mezioborového výzkumu vědeckého a intelektuálního dění 16. a 17. století. Kompetenci historika filozofie kombinoval s erudiicí muzikologa, nejvíce však mezinárodně proslul jako badatel na – komplexně vnímaném a obdělávaném – poli dějin rané novověké astronomie, ale také matematiky, fyziky a kosmologie. Vysoce respektován byl ale např. i v uměnovědném prostředí, zejména v kontextu s výzkumem „rudolfinské a postrudolfinské“